

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Esponce, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. I. Aliquot exempla illustria culta sumptaeque á moribundis
Eucharistiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

CLAV. ESPENCEI
DE EVCHARISTIÆ CVLTV,
LIBER SECVNDVS.

*De viatico, & multiplici Eucharistiæ asservatione.
Aliquot exempla illustria, cultæ sumptæque à
moribundis Eucharistiæ.*

CAPVT I.

QVIDEM vt in Eusebij, qui quis is fuit, scripto super Hieronymi morte, pleraque sunt non admodum eo digna, sic eo non est indignum, quod ait virum sanctum fratri ad se moribundum accedenti, & sacratissimum Iesu corpus offerenti, domesticis ei auxiliantibus, pronum se in terram prostrauisse, voce & lacrymis quantum poterat, clamantem, Domine, quis ego sum, vt sim dignus quod sub tectum meum intres? Et aliquam multa *Matt. 8.* concionatum, adorato susceptoque Domini corpore, *Luc. 7.* supinum in terram rediisse, sicque alterum quasi Simconem in Christo obdormiisse. Hanc certè preculam ex Centurionis Euangelici ore sumptam veteres Christi fideles in communionem sacra vsurpasse testantur & Liturgiæ Græcæ & Romana missalia. Et ad eum locum Origenes, hoc etiam nunc, ait, more intrat sub tectum credentium Dominus, Quando cibum sanctum, incorruptumque sumis *Homi. 5. in diversos.*

E

1. Cor. II.

Dominica
3. post Epip.
Corpus D.
ore, nedum
suscipi.
Epist. 118.
cap. 3.

Ambrosi⁹
moribundus
sumpsit sa-
cramentum.
viaticum.

Lib. 4. epi.
2. Laurētij
medicis pie-
tas.

epulum, vitæ pane atque poculo frueris, manducas & bibis corpus & sanguinem Domini, tunc is subrectū tuum ingreditur. Et tu ergo temetipsum humilians, imitare hunc Centurionem, & dicito, Domine non sum dignus &c. vbi enim indignè ingreditur, ibi ad iudicium ingreditur accipienti. Dicendo autem te indignum, dignum te cum illo præstiteris, In cuius si non tectum & parietes, at in cor certò & pectus Christus intret. Et homiliarius quidam Emiseni nomine, Cùm ad Christi, ait, sacramentum accedimus, & fragilitatem nostram consideramus, quid aliud dicit vnusquisque nostrum, nisi, non sum dignus vt intres sub tectum meum, non sum dignus, vt corpus & sanguinem tuum in ore meo suscipiam? Et huius etiam verbo hoc & exemplo excusat B. Augustinus cum, si cuius tanta peccati plaga est, & morbi imperus, vt medicamentum hoc differat, & communioni se aliquantum tempus auferat. Ita Christi corpus & sanguinem non exhonorans, sed saluberrimum sacramentum sic honorare contendens. Ad Hieronymi exemplum redeo: cuius simile de Ambrosio eius synchro retulit Paulinus super illius obitu, sic, Horatus sacerdos Ecclesiæ Vercellensis, tertio vocem se vocantis audiuit, sibi que dicentis, Surge, festina, quia modò recessurus est. Qui descendens obtulit sancto Domini corpus, Quo accepto, vbi glutiuuit, emisit spiritum. Bonum viaticum secum ferens, vt in esca virtute anima refectior, angelorum nunc consortio, quorum vita vixit in terris, & Helix societate lætetur. Hæc ille. Et hinc facere non possum, quin quæ sequuntur de moribundorum viatico, duobus exemplis anteuertam, recentioribus quidem, sed nihilo insignibus minus. Quorum prius retulit politissimus ille Poluianus de Laurentio medico magnifico illo suo vel omnium potius literatorum sui temporis parrono, hanc hac in re pietatem tantò post imitato, ita scribens, Nocte dein media quiescenti, meditantique sacerdos adesse cum sacramento nuntiatur: ibi verò excussus, procul, inquit, à me hoc absit, vt partiar I E S V M meum, qui me fluxit & redemit, adolque cubiculum hoc venire: tollite hinc obsecro, me

quamprimum tollite, vt Domino occurram. Et cum dicto subleuans ipse se quantum poterat, atque animo corporis imbecillitatem sustentans, inter familiarium manus obuiam seniori ad aulam vsque procedit, Cuius ad genua procumbens, supplexque ac lacrymans, Tunc, inquit, mirissime I E S V, tu nequissimum hunc seruum dignaris inuisere? At quid dixi seruum? imò verò hostem potius, & quidem ingratiſſimum, qui tantis abs te cumulatus beneficiis, nec tibi dicto vnquam audiens fuerim, & tuam toties maiestatem læserim. Quod ego te per illam, qua genus omne hominum complecteris, charitatem, quæque te cœlitus ad nos in terram deduxit, nostræque humanitaris induit inuolucris, famem, sitim, frigus, æstum, labores, irrisus, contumelias, flagella, verbera, postremò crucem etiam mortemque subire compulit; per hanc ego te salutifer I E S V, quæso obtestorque, auertas faciem à peccatis meis, vt cum ante tribunal tuum constitero, quò me iandudum citari planè sentio, non mea fraus, non culpa plectatur, sed tuæ crucis meritis condonetur. Valeat, valeat in causa mea sanguis ille tuus, I E S V, preciosissimus, quem pro afferendis in libertatem hominibus in ara illa sublimi nostræ redemptionis effudisti. Hæc atque alia cum diceret lacrymans ipse, lacrymantibusque qui aderant, vniuersis, iubet eum tandem sacerdos attolli, atque in lectulum suum, quò sacramentum commodius administraretur, referri. Quod ille cum aliquandiu futurum negasset, tamen ne seniori suo foret minus obsequens, exorari se passus, iteratis eiusdem fermè sententiæ verbis, corpus ac sanguinem Dominicum plenus iam sanctitatis, & diuina quadam maiestate verendus accepit. Habet in proauo suo Christianissima Regina mater proneptis eius Catharina, quam imitetur de corporis & sanguinis Domini in his mysteriis cultu fidem atque pietatem. Sic eidem seculo, aliquantò antè, ferunt Ioannem illū Huniadem, qui primus apud Hungaros frangi vinctique Turcas posse ostenderat, quorum etiam spoliis Hungarica templa ditauerat, sub extremo vitæ tempus, vrgente morbi vi, non esse passum

Ioan. Huniadis pietas Pius II. in Bohemia c. 67. In Europa. cap. 1.

Domini corpus ad se deferri, indignū esse causantem seruum à Domino visitari, seruuli domum Regem intrare, è lectulo surgentem, membris licet labentibus, cum defectis quoque viribus pedes ire nequireret, in eodem se vehi sacram iussisse: ibi de more confessum Christiano, diuina sumpta Eucharistia, inter sacerdotum manus terrena fastidietem animā Deo, pro quo tot se periculis obiecerat, reddidisse. Noua (inquiunt nouatores hodierni) sunt exempla hæc & nupera, non imitanda, multoque minus obligantia. At peruetus est exemplum & imitabile Serapionis Alexandrini, quem Eusebius Cæsariensis ex Dionysij Alexandrini ad Fabianum Romanum epistola, refert, cum lapsus & deprecabundus recipi non impetrasset, ægrotantem sic vt triduo mutus iaceret, paululum respirantem filia, vel ex filia nepoti ita dixisse, Quousque me detinetis? Quæso vos aliquem ex presbyteris rogate, & me velociter absoluite. His dictis rursus obmutuisse: currisse noctu puerum ad presbyterū, hunc etiam egrum, cum venire nequiuisset, quia præceptū ab Episcopo fuerat, vt lapsis præsertim supplicibus, reconciliationis nemo solatia denegaret, parum Eucharistiæ dedit puero, iussit, que in senis os infundi, vt vel sic posset emori. Dictum, iussum, factū: Senex sacramento in os instillato, parumque gustato, solemnitate expleta, quibusdam quasi catenis disruptis, lætas spiritum reddidit. Ex quo, inquit, certissimè constat huius boni auxilio neminem fraudandum. Quod cum Nicephorus nescio cur omisisset, sic alibi ceu refert, Lucianum martyrem moriturum, cum vis tyrannica ei nec templi, nec sacrarij copiam faceret, vincula quoque & plagæ motum denegarent, in suo ipsius pectore discumbentem tremendo illo operatum mysterio, Sic & ipsum de immaculato sacrificio participasse, & aliis vt iudem & communicarent, sua fuisse. Idque sacrum in carcere factum, vbi sacer ille chorus moribundum stipans Ecclesiæ specimen representabat. Habes imaginariam, vt adnotat interpret langus, vel merè spiritualem, necessitatis articulo actualem excludente, Eucharistiæ perceptionem commendatam. Et S. Ioannem Chrysostomum

H. E. li. 6. c. 34. veteris editionis

44. nouæ, Serapio allato sumptoque sacramento obit.

Sic apud Petr. venerabil. quidam glutire non potuit. nisi confessus. li. 1. Miracul. c. 3. Et in vita Bernar. lib. 1. ca. 12. Lib. 8. c. 31. Luciani cōmunio velut imaginaria

Lib. 13. c. 37

per communionem percepta, dicentem, *Gloria tibi Domine* de rebus omnibus, ad Deum migrasse, non dubium de more Christiano atq; Catholico. Nam & Iustini pro Christianis ad Antoninum Pium Imp. apologia testatur Eucharistiam iam tum fratribus absentibus per Diaconos miti solitam. Quibus autem absentibus, nisi potissimum morituris, adeoque moribundis impertiri, quia *ἐφ' ὅσον ἔστι ζωὴς & ζωὴς*, vt Græci, Latini, vitæ æternæ viaticum. Quos etiam, ex hac inquam, vita migraturos, si pura conscientia hæc mysteria percipiant, decedentes suo angeli stipât satellitio, vt toties antè scripsit Chrysostomus, & inde deducunt, *ἀποτὸ φερύγιος ἀγιάζουσι*. O sacrum peregrinationis nostræ viaticum, quo de hoc nequam seculo peruenitur ad cœlestis Hierusalem consortium, moriturus exclamabat Hieronymus Precabundus autem, & se ad Missam præparans Ambrosius, manducat te, aiebat, angelus pleno ore, manducet te peregrinus homo pro modulo suo, ne deficere possit in via, tali recreatus viatico. Post quos Sententiarj disputantes super huius sacramenti nominibus, habet, inquit, & futuri etiam respectum, quatenus est etiâ fruitionis quæ in patria erit, præfiguratiuum. Nam vt panis ille corporalis, Manna, populum antiquum ad terram promissionis per desertum eduxit: sic esca hæc cælestes fideles per hoc seculum transeuntes ad cœlum subuehit. Secundum quod rectè viaticum, quia in via nos reficiēs, viam nobis illuc perueniendi præbet, & in patriam vsque deducit.

Basiliius citante ibi longo. viaticum.

Lib. 4. dist. 8. A. Thom. part. 3. quæ. 73. art. 4. Manna.

De morientium Christi fidelium salubri viatico.

CAP. II.

Sed non est animus locos singulos persequi. Sufficiens qui occurrēt in hoc & significatu, & mortis, quo de loquimur, articulo, cum in patribus aliis, tum in Gregorio I. non infrequentes, vt cum de Saturnino presbytero lapsa & deiecto, & sacrificare præsumente scribit Episcopo Venantio, Sacri eum corporis & san-

Registe li. 4. epi. 5. di. 50. ca. Accedens.

E iij